

EWA WOLNICZ-PAWŁOWSKA
 Uniwersytet Warszawski, Wydział Lingwistyki Stosowanej
 ewolnicz@uw.edu.pl

JERZY OSTROWSKI
 jostrow@wp.pl

Wkład polskich geografów i językoznawców w standaryzację nazw geograficznych

1. Wprowadzenie

We wrześniu 2017 r. minęło pięćdziesiąt lat od pierwszej Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych. Obyła się ona w Genewie, otwierając w następnych latach ożywioną współpracę międzynarodową, m. in. z udziałem Polski. Z okazji jubileuszu władze UNGEGN (Grupy Ekspertów ONZ do spraw Nazw Geograficznych) postanowiły wydać okolicznościową publikację z krótkimi biogramami osób szczególnie zasłużonych dla idei narodowej i międzynarodowej standaryzacji oraz praktyki w tym zakresie w poszczególnych krajach. Polska zgłosiła pięciu kandydatów: Jerzego Kondrackiego, Lecha Ratajskiego, Stanisława Rosponda, Kazimierza Rymuta i Witolda Taszyckiego, ograniczając listę z oczywistych względów, chociaż wybór był bardzo trudny, gdyż osób zasługujących na uhonorowanie jest o wiele więcej.

Sylwetki zgłoszonych osób warto przedstawić także polskiemu czytelnikowi, ponieważ jako przewodniczący lub wiceprzewodniczący urzędowych komisji nazewnictwa odegrali oni istotną rolę w procesie ustalania polskich nazw geograficznych. Swoim autorytetem naukowym wpływali na szczegółowe rozwiązania proceduralne i stosowane w standaryzacji kryteria poprawnościowe. Budowali zespoły eksperckie, pracujące niekiedy w tym samym lub zbliżonym składzie przez szereg lat, co sprzyjało spójności metodologicznej i sprawności postępowania decyzyjnego. Firmowali również swoimi nazwiskami normatywne publikacje, przyczyniając się do uporządkowania polskiego współczesnego nazewnictwa geograficznego w kraju i na świecie.

2. Tradycje

Zasady narodowej i międzynarodowej standaryzacji nazw geograficznych, przedstawione na konferencji ONZ w 1967 roku i na późniejszych, cyklicznych spotkaniach UNGEGN, były zgodne z tradycjami europejskimi, sięgającymi co najmniej XVIII wieku. W wyniku urzędowego postępowania, mającego na celu ujednoczenie i uporządkowanie nazewnictwa geograficznego, powstawały urzędowe wykazy toponimów, a to służyło sprawniejszemu zarządzaniu społeczeństwem. Oficjalne (urzędowe) wykazy toponimów miały zastosowanie nie tylko w administracji,

ponieważ także rosnące potrzeby komunikacyjne, gospodarcze, edukacyjne, a z czasem także turystyczne itp. wymagały ustabilizowanego nazewnictwa.

W Polsce jako jeden z pierwszych urzędowych „organów nazewnictwa”¹ można wskazać Komisję Brukową, a później Komisję Dobrego Porządku w Warszawie: „Zorganizowaną pracę nad porządkowaniem ulic i ich nazw zapoczątkowała, założona w 1685 r., Komisja Brukowa; na szerszą skalę podjęła ją w r. 1765 Komisja Dobrego Porządku (Boni Ordinis), która w r. 1770 ustaliła po raz pierwszy oficjalny wykaz wszystkich nazw ulic Warszawy. Zatwierdzono wówczas istniejące oraz nadano nowe nazwy ulicom dotąd bezimiennym” (K. Handke 1998, s. 17). Utrata niepodległości wyłączyła Polskę z praktyk standaryzacyjnych na dwanaście dziesięcioleci. Po odzyskaniu suwerenności ustalenie urzędowych polskich nazw miejscowości było jednym z podstawowych, postulowanych zadań już przy okazji spisu ludności w 1921 r. (R. Buławski 1930), jednak dopiero w 1929 r. powołano przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych stałą komisję „dla opracowywania wniosków w sprawie ustalenia urzędowej nomenklatury miejscowości w Polsce” (W. Romanow 1929). Po drugiej wojnie światowej i zasadniczej zmianie granic również niezbędne było urzędowe ustalenie polskiego nazewnictwa geograficznego w kraju; zadanie to w 1946 r. powierzono Komisji Ustalania Nazw Miejscowości. Jednocześnie zmieniające się szybko realia polityczne w tym czasie powodowały konieczność prac nad standaryzacją polskiego nazewnictwa geograficznego świata. Prace te podjęła w 1951 r., Komisja Nazw Geograficznych przy Polskim Towarzystwie Geograficznym przejęta w 1953 r. przez Instytut Geografii PAN. Obie komisje nazewnictwa skupiły grono wybitnych uczonych różnych specjalności,

¹ „Organ nazewnictwa” to pojęcie występujące w opracowanym przez UNGEGN słowniku terminologicznym (*Glossary of Terms for the Standardization of Geographical Names*, pol. tłum. *Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*, wersja z 2002 r., GUGiK 2014): (a) osoba, rada albo komisja posiadające w danym kraju głos doradczy i/lub moc decyzyjną w sprawach dotyczących toponimii w legalnie ukonstytuowanej jednostce, takiej jak państwo; (b) organ, któremu powierzono zadania związane ze standaryzacją toponimów (por. <http://ksng.gugik.gov.pl/glossary.php>).

znawców problematyki toponimicznej, ludzi służących Polsce swoją wiedzą i doświadczeniem.

3. Krótkie biografie

Poniżej przedstawiamy w układzie alfabetycznym sylwetki naukowe wymienionych wyżej pięciu przewodniczących i dodatkowo jednego wiceprzewodniczącego (Przemysław Zwoźniński) polskich komisji nazwicznych, którzy wnieśli duży wkład w dzieło standaryzacji nazw geograficznych.

Jerzy KONDRACKI (1 XI 1908, Warszawa – 13 IV 1998, tragicznie w Alpach austriackich), wybitny geograf fizyczny, geomorfolog i kartograf, profesor Uniwersytetu Warszawskiego – w latach 1951–1968

Jerzy Kondracki

kierownik Katedry Geografii Fizycznej w Instytucie Geograficznym, a w latach 1969–1977 kierownik Zakładu Geografii Fizycznej w Instytucie Geografii, znany specjalista w dziedzinie geografii regionalnej Polski, autor podręczników i monografii z tego zakresu. Współtworzył *Narodowy atlas Polski* (1973–1978) i *Atlas Rzeczypospolitej Polskiej* (1993–1998). Był aktywnym członkiem Komisji Atlasów Narodowych i Regionalnych oraz Grupy Roboczej Atlasów Środowiska Międzynarodowej Unii Geograficznej.

Profesor Jerzy Kondracki nazewnictwem geograficznym zainteresował się już na początku swojej drogi naukowej, w latach 1933–1934 pracował bowiem w dziale nazewnictwa Wojskowego Instytutu Geograficznego (J. Ostrowski 2008). Z problematyką polskich nazw geograficznych świata w szczególny sposób zetknął się tłumacząc z języka czeskiego *Kieszonkowy atlas świata* (1950, drugie wydanie 1951). W 1951 r. został sekretarzem powstałej wówczas Komisji Nazw Geograficznych przy Polskim Towarzystwie Geograficznym, od 1953 r. działającej przy Instytucie Geografii PAN jako Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych. W tej właśnie Komisji opracowano *Polskie nazewnictwo geograficzne świata* zredagowane przez L. Ratajskiego, J. Szew-

czyk i P. Zwoźnińskiego (1959). Zdobyte w Komisji Nazw Geograficznych doświadczenia Jerzy Kondracki spożytkował jako członek powołanej w 1973 r. Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych Świata przy Ministrze Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Po śmierci jej pierwszego przewodniczącego, prof. Lecha Ratajskiego, od 1978 do 1998 r. przewodniczył tej Komisji, przemianowanej w 1984 r. na Komisję Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski. Współredagował opracowaną tam wówczas czteroczęściową publikację *Polskie nazwy geograficzne świata* (1994–1996) oraz *Nazwy państw świata, ich stolic i mieszkańców* (1997). W latach 1986–1996 był również członkiem Komisji Ustalania Nazw Miejscowych i Obiektów Fizjograficznych oraz współautorem *Nazw geograficznych Rzeczypospolitej Polskiej* (1991). Jego podręcznik *Geografia regionalna Polski* (1998) jest jednym z podstawowych źródeł w trwającym obecnie procesie standaryzacji nazw obiektów fizjograficznych Polski.

Profesor Jerzy Kondracki uczestniczył w kilku konferencjach ONZ oraz posiedzeniach sekcji regionalnych UNGEGN poświęconych standaryzacji nazw geograficznych, na których informował w referatach o postępach prac standaryzacyjnych w Polsce, a także tłumaczył dokumenty z tych naukowych spotkań (*Problemy standaryzacji...*, zob. przypis 2). Ważne miejsce w działalności translacyjnej Profesora zajmuje słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych. Wczesną angielską wersję tego słownika z 1986 r. uzupełnił nie tylko o ekwiwalenty polskie, ale także dodał odpowiedniki niemieckie². Wrócił do tej pracy ponownie u schyłku życia, tłumacząc najnowszą wówczas wersję słownika z 1998 r., nie zdążył jednak przygotować tekstu do druku³.

Lech RATAJSKI (26 IV 1921, Rawa Mazowiecka – 22 XI 1977, Warszawa), wybitny kartograf i geograf. Był absolwentem Uniwersytetu Jagiellońskiego, ale pracę naukową kontynuował na Uniwersytecie Warszawskim, najpierw w Katedrze Geografii Regionalnej w Instytucie Geograficznym, a od 1967 r. jako kierownik Zakładu Kartografii w Instytucie Geografii. Był aktywny na forum międzynarodowym. W latach 1972–1977 pełnił funkcję wiceprezidenta Międzynarodowej Asocjacji Kartograficznej i przewodniczącego Komisji Przekazu Kartograficznego tej organizacji. Uczestniczył w pierwszej Konferencji

² J. Kondracki, *Terminy używane w standaryzacji nazw geograficznych*, w: *Problemy standaryzacji nazw geograficznych*. Przetłumaczył i opracował Jerzy Kondracki. „Przegląd Zagranicznej Literatury Geograficznej” 1989, z. 1. s. 111–132.

³ *Słownik terminów używanych przy standaryzacji nazw geograficznych*. Tytuł oryginału: *Glossary of Terminology Used in the Standardization of Geographical Names*, tłum. Jerzy Kondracki. Warszawa: GUGiK, 1998.

ONZ w sprawie standaryzacji nazw geograficznych w Genewie (1967) jako przedstawiciel Polski, a także w późniejszych konferencjach i posiedzeniach grup roboczych UNGEGN. Szczegółowo relacjonował te wydarzenia w polskiej prasie specjalistycznej i popularnej.

Lech Ratajski

Zainteresowanie nazewnictwem geograficznym świata wiązało się w przypadku prof. Lecha Ratajskiego z potrzebami i problemami geografii regionalnej oraz kartografii, z którymi zetknął się już bardzo wczesnie jako autor artykułów i map w pierwszych krakowskich rocznikach (1948–1951) czasopisma „Poznaj Świat” (J. Ostrowski 1982). W 1951 r. wszedł w skład utworzonej wówczas Komisji Nazw Geograficznych przy Polskim Towarzystwie Geograficznym. Po przeniesieniu w 1953 r. tej Komisji do Instytutu Geografii PAN zmieniono jej nazwę na Komisja Ustalania Nazw Geograficznych, a Lech Ratajski został w niej sekretarzem i jednocześnie kierował w Instytucie Geografii PAN utworzoną w nim Pracownią Nazewniczą. W Komisji oraz w Pracowni opracowano w latach 1952–1956 wykazy nazw geograficznych świata, publikowane sukcesywnie w formie powielanych zeszytów najpierw „Biuletynu Geograficznego”, a od 1953 r. „Dokumentacji Geograficznej”. Stały się one podstawą fundamentalnej 857-stronicowej publikacji *Polskie nazewnictwo geograficzne świata* przygotowanej wspólnie przez Lecha Ratajskiego, Janinę Szewczyk i Przemysława Zwolińskiego oraz wydanej w 1959 r. przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe.

Od końca lat pięćdziesiątych prof. Lech Ratajski był weryfikatorem nazewnictwa geograficznego w publikacjach encyklopedycznych i słownikowych Państwowego Wydawnictwa Naukowego i wydawnictwa Wiedza Powszechna. W 1973 r. został mianowany przewodniczącym Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych Świata przy Ministrze Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki. Kierował tą Komisją do śmierci w 1977 roku.

Stanisław ROSPOND (19 XII 1906, Liszki k. Krakowa – 16 X 1982, Wrocław) – językoznawca, autor wielu prac onomastycznych, w których przedstawiał słowotwórstwo i etymologię nazw geograficznych. W swoich pracach wykorzystywał materiał polski i z innych języków słowiańskich. Był twórcą klasyfikacji

Stanisław Rospond

strukturalnej toponimów, odwołującej się do budowy morfologicznej nazw. Po ukończeniu w 1929 r. studiów slawistycznych i polonistycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim, w latach 1930–1933 przebywał za granicą (we Francji i Jugosławii), a po powrocie do kraju był nauczycielem w jednym z krakowskich gimnazjów. W latach 1936–1941 pracował na Uniwersytecie (do 1940 r. Jana Kazimierza) we Lwowie, od 1939 r. jako docent. Po drugiej wojnie światowej przeniósł się na Uniwersytet Wrocławski, gdzie w 1946 r. uzyskał stopień profesora i zorganizował Katedrę Języka Polskiego, którą kierował do 1969 roku. Był także współzałożycielem Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego oraz Instytutu Śląskiego w Opolu.

Od 1946 roku prof. Stanisław Rospond pracował jako członek Komisji Ustalania Nazw Miejscowości przy ówczesnym Ministerstwie Administracji Publicznej, w której przewodniczył podkomisji śląskiej. Wyniki pracy tej Komisji nad ustaleniem polskich toponimów na ziemiach przyłączonych do Polski w 1945 r. zestawił najpierw w formie liczącego 339 stron *Skorowidza ustalonych nazw miejscowości na Ziemiach Odzyskanych*, wydanego w 1948 r. przez Instytut Kartograficzny i Wydawniczy „Glob” w Krakowie, a następnie opracował fundamentalny, do dziś bardzo ważny dla standaryzacji nazw geograficznych i nadal często wykorzystywany *Słownik nazw geograficznych Polski Zachodniej i Północnej*, wydany w 1951 r. przez Polskie Towarzystwo Geograficzne, zawierający na 846 stronach ponad 32 tysiące nazw. Wyniki prac na tzw. Ziemiach Odzyskanych prof. Stanisław Rospond propagował i rozpowszechniał w polskiej prasie. Był autorem lub współautorem ponad sześciuset prac naukowych i popularnonau-

kowych, w tym serii artykułów *Ze studiów nad polską toponomastyką* w „Języku Polskim” (1945–1951) oraz cennego *Słownika etymologicznego miast i gmin PRL*, wydane już pośmiertnie w 1984 r. przez wrocławskie wydawnictwo Ossolineum.

Kazimierz RYMUT (18 XII 1935, Chechły k. Ropczyc – 14 XI 2006, Kraków), językoznawca, specjalizujący się w onomastyce, absolwent Uniwersytetu Jagiellońskiego, od 1979 profesor. Był dyrektorem Instytutu Języka Polskiego PAN w Krakowie oraz kierował Zakładem Onomastyki Polskiej w tym Insty-

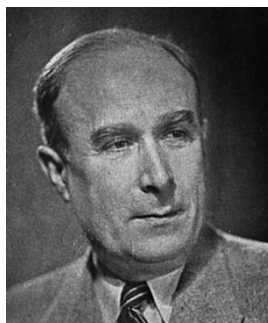
Kazimierz Rymut (fot. Radosław Rymut)

tucie. Był również redaktorem naczelnym czasopisma „Onomastica” oraz autorem założeń metodologicznych, a w latach 1996–2006 redaktorem początkowych siedmiu tomów wielkiego słownika pt. *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*. Wcześniej opublikował popularnie ujęte *Nazwy miast Polski* (1980, wyd. 2 uzupełnione 1987), a także *Hydronimię dorzecza Orawy* (1985, wspólnie z M. Majtanem).

W 1978 r. prof. Kazimierz Rymut wszedł w skład Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, a w latach 1986–2004 był jej przewodniczącym. Pod jego kierownictwem doprowadzono do pomyślnego zakończenia wieloletnich prac nad zbiorowym dziełem o charakterze gazetera pt. *Nazwy geograficzne Rzeczypospolitej Polskiej*, wydanym ostatecznie w 1991 r. przez Państwowe Przedsiębiorstwo Wydawnictw Kartograficznych, zawierającym nazwy około 28 tysięcy obiektów geograficznych. Komisja przeprowadziła także standaryzację nazw wodnych Polski uwieńczoną opublikowaniem dwuczęściowego wykazu *Nazewnictwo geograficzne Polski*, t. I. *Hydronimy*, część 1: *Wody płynące, źródła, wodospady*; część 2: *Wody stojące* (2006). Ponadto w latach 1984–2000 był członkiem Komisji Standaryzacji Nazw Geograficznych poza Granicami Polski przy Ministerstwie Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (po 1990 r. przy Mini-

sterstwie Edukacji Narodowej) i współdziałał przy opracowaniu czteroczęściowych *Polskich nazw geograficznych świata* (1994–1996) oraz *Nazw państw świata, ich stolic i mieszkańców* (1997). Opracował również pierwsze prototypowe wydanie przewodnika toponimicznego *The Polish toponymic guidelines*, wydane w 1993 r. przez Głównego Geodetę Kraju.

Witold TASZYCKI (20 VI 1898, Zagórzany k. Biecza – 9 VIII 1979, Kraków) – historyk języka polskiego, badacz onomastyki i dialektologii historycznej. Był twórcą znaczeniowej klasyfikacji słowiańskich nazw

Witold Taszycki

własnych. W latach 1917–1921 studiował filologię polską i słowiańską na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie pozostał jako asystent w Katedrze Językoznawstwa Indoeuropejskiego. Po uzyskaniu doktoratu i habilitacji, w 1928 r. przeniósł się na Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie, a w roku następnym na Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie; tu w 1936 r. otrzymał stopień profesora i pracował do 1941 r., a także krótko w roku 1945. Był redaktorem serii „Rozprawy z Onomastyki Słowiańskiej” oraz współautorem (ze Stanisławem Jodłowskim) bardzo pożytecznych *Zasad pisowni polskiej i interpunkcji ze słownikiem ortograficznym*, wydanych po raz pierwszy w 1936 r. i potem wznawianych przez kilka dziesięcioleci. Bezpośrednio po drugiej wojnie światowej w 1945 i 1946 r. współorganizował slawistykę i polonistykę na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu i na Uniwersytecie Wrocławskim; od 1946 r. był profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego. Do jego największych osiągnięć naukowych należy *Słownik staropolskich nazw osobowych* (t. I–VII, 1965–1987), niezwykle pomocny przy wyjaśnianiu etymologii nazw miejscowości w Polsce. Prof. W. Taszycki był także redaktorem naczelnym pierwszego w świecie słowiańskiego czasopisma poświęconego nazwom osobowym i geograficznym „Onomastica” (zredagował pierwsze dwadzieścia tomów).

Od momentu powstania w 1946 r. uczestniczył w pracach Komisji Ustalania Nazw Miejscowości

nad przywracaniem nazewnictwa polskiego na zachodnich i północnych ziemiach włączonych w granice Polski; wraz z zespołem współpracowników przygotowywał materiały dla Śląska oraz Mazur i Warmii. W latach 1959–1975, jako przewodniczący Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych przy Ministrze Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska, kierował pracami nad uporządkowaniem nazewnictwa geograficznego z całego obszaru Polski. Owocem tych prac była seria blisko dwustu zeszytów zawierających nazewnictwo geograficzne w układzie powiatowym⁴; prace

Przemysław Zwoliński

te przerwano w 1975 r. w związku z likwidacją powiatów.

Przemysław ZWOLIŃSKI (26 IX 1914, Opawa – 4 XI 1981, Warszawa) – językoznawca, specjalista w dziedzinie onomastyki oraz historii języka polskiego i innych języków słowiańskich, głównie ukraińskiego, rosyjskiego i bułgarskiego, absolwent Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie (1936), profesor Uniwersytetu Warszawskiego – w latach 1953–1970 kierownik Katedry Filologii Ukraińskiej, od 1968 r. dyrektor Instytutu Filologii Rosyjskiej, a od 1971 r. kierownik Katedry Językoznawstwa Ogólnego. W la-

tach 1957–1968 kierował Pracownią Filologii Ukraińskiej w Instytucie Słowianoznawstwa PAN. Był zastępcą przewodniczącego Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych przy Ministrze Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz członkiem Komisji Onomastycznej Komitetu Językoznawstwa PAN.

W 1951 r. prof. Przemysław Zwoliński przyjął obowiązki doradcy językoznawczego w Komisji Nazw Geograficznych, powołanej przez Polskie Towarzystwo Geograficzne i przejętej w 1953 r. przez nowo powstały Instytut Geografii PAN ze zmianą nazwy na Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych. Aktywnie uczestniczył w pracach Komisji, zwłaszcza w zredagowaniu i przygotowaniu do druku (wspólnie z Lechem Ratajskim i Janiną Szewczyk) obszernej publikacji *Polskie nazewnictwo geograficzne świata*, wydanej w 1959 r. i zaleconej jako norma przez Komisję Kultury Języka Komitetu Językoznawstwa PAN. Był ponadto współautorem i redaktorem wydanej w 1965 roku cennej *Hydronimii Wisły*, zawierającej około 19 tysięcy nazw dla ponad 9 tysięcy obiektów wodnych i będącej wówczas największym opublikowanym zbiorem nazw wodnych odnoszących się do jednego dorzecza (J. Kondracki 1982). *Hydronimię Wisły (cz. I Wykaz nazw w układzie hydrograficznym)* prof. P. Zwoliński zaplanował jako pierwszy etap kompleksowego onomastycznego opracowania polskich nazw wodnych⁵.

W 1972 r. prof. Przemysław Zwoliński reprezentował Polskę (jako bardzo aktywny członek trzyosobowej delegacji) na II Konferencji ONZ w sprawie Standaryzacji Nazw Geograficznych w Londynie; uczestniczył także w dwóch spotkaniach VII i VIII sekcji regionalnej UNGEGN – 1971 r. w Pradze i w 1975 r. w Budapeszcie. Gdy zaś w 1973 r. została powołana państwowa Komisja Standaryzacji Nazw Geograficznych Świata przy Ministrze Szkolnictwa Wyższego i Techniki, prof. T. Zwoliński wszedł w jej skład jako zastępca przewodniczącego (najpierw L. Ratajskiego, a od 1978 r. J. Kondrackiego) i pełnił tę funkcję do końca życia.

⁴ *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych*. z. 1–197, Warszawa: Wydawn. Urzędu Rady Ministrów, 1963–1972.

⁵ Projektowane przez prof. P. Zwolińskiego kolejne części: druga (opracowanie alfabetycznego słownika hydronimów z objaśnieniem etymologicznym) oraz trzecia (indeks *a tergo*) nie doszły do skutku.

Literatura cytowana

- Buławski R., 1930, *Metoda opracowania wykazu osiedli zawartego w „Skorowidzu miejscowości RP”*. „Wiadomości Służby Geograficznej” z. 2, s. 124–140.
 Handke K., 1998, *Słownik nazewnictwa Warszawy*. Warszawa: SOW.
 Kondracki J., 1982, *Profesor Przemysław Zwoliński oraz jego związki z geografją i kartografią*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 14, nr 3, s. 149–150.
 Ostrowski J., 1978, *Zasługi prof. Lecha Ratajskiego*

- dla polskiej kartografii*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 10, nr 1, s. 5–14.
 Ostrowski J., 2008, *Kartografia i nazewnictwo geograficzne w działalności i dorobku profesora Jerzego Kondrackiego (w stulecie urodzin)*. „Polski Przegl. Kartogr.” T. 40, nr 4, s. 389–399.
 Romanow W., 1929, *Organizacja prac nad ustaleniem nazw miejscowych w Polsce*, „Wiadomości Służby Geograficznej” z. 3 i 4, s. 130–139.